

El club de la ciència

«És una cosa molt lletja. Una cosa que m'altera. I hi ha gent que no és tan forta com jo que està moltíssim més alterada». Així descriu una investigadora espanyola experta en covid-19 la situació kafkiana en la qual es troba, juntament amb altres científics.

El Tribunal Superior de Justícia de Madrid li reclama més de 13.000 euros en nom d'una empresa polonesa. La raó: connectar-se a un seminari *online* per parlar dels seus estudis sobre el coronavirus, durant la primavera del 2020, en ple confinament.

Més de cent investigadors (cinc d'ells espanyols) consten com a participants en la mateixa sèrie de conferències *online*: una dotzena, entre el 2020 i el 2021. Almenys 32 d'ells han rebut desorbitades peticions de pagament per carta. Almenys cinc d'ells (a Espanya, Suècia i Alemanya) són perseguits per tribunals als seus països, amb peticions de pagament que arriben fins als 80.000 euros en un cas.

El denunciador és Villa Europa, l'empresa polonesa que va organitzar els congressos. Cap dels investigadors afectats a Espanya vol donar a conèixer detalls sobre la seva identitat per por de la reacció d'aquesta empresa. No obstant, van compartir documentació amb EL PERIÓDICO.

Parlar en congressos és una activitat habitual en ciència. Normalment, els investigadors ho fan gratuïtament o a canvi d'un reemborsament. En les conferències presencials, hi poden contribuir pagant petites quotes. Però demanar un pagament als ponents d'esdeveniments *online* és una cosa inaudita.

Universitat de Varsòvia

Aquesta història va començar a principis del 2020, quan desenes d'investigadors que treballaven en la modelització de la covid-19 van començar a rebre invitacions per participar en *webinars*, de part de Matteo Ferensby, algú que tenia escrit «Universitat de Varsòvia» en la firma del seu correu electrònic. L'ateneu polonès afirma que no ha tingut ningú amb aquest nom entre els seus empleats.

«En plena pandèmia, jo, com molts altres científics, estàvem escrivint articles sobre les dades que s'anaven produint. Ens trucaven de moltíssims llocs per fer xerrades», explica la investigadora perseguida per un tribunal espanyol. «La petició era amable i correcta», observa un altre investigador espanyol, al qual Villa Europa li ha sol·licitat més de 12.000 euros per carta.

Els afectats expliquen la seva acceptació per les ganes d'ajudar en un moment difícil i per la sensació de desbordament del confinament. «En aquell moment de caos, la petició semblava relativament creïble», explica un altre investigador espanyol que figura entre els ponents, tot i que finalment no hi va acudir. A més, Ferensby havia estat organitzant seminaris *online* des del 2018, que no havien causat problemes, segons els seus participants.

La investigadora perseguida a Espanya va preguntar expressament si calia pagar

Experts en covid-19, en una trampa kafkiana

Desenes de científics que van participar en una sèrie de seminaris 'online' durant el confinament afronten reclamacions de fins a 80.000 euros d'una empresa polonesa

 Michele Catanzaro

Imatge d'una conferència telemàtica, un sistema pel qual van ser estafats els científics durant el confinament.

una quota i va deixar clar que no estava disposada a fer-ho. Ferensby va contestar de forma evasiva. En una altra ocasió, ho va negar expressament, en resposta a un participant italià.

Després de l'acte, els ponents van ser contactats per una secretària que a la foto de perfil del correu electrònic tenia una persona amb un altre nom. El missatge demanava que firmessin una cessió de drets per pujar els vídeos de les xerrades a internet.

Clàusula amagada

Però a l'última pàgina el contracte obligava el signant a pagar 3.600 euros en concepte de «treball editorial». La xifra estava repartida en dues sumes separades, escrites en lletres i no en números, en una llarga clàusula a l'última pàgina del contracte.

Mesos després, desenes de ponents van començar a rebre cartes firmades per Krzysztof Sienicki, director de Villa Europa, sol·licitant la suma amb alts recàrrecs. Almenys un d'ells va acceptar pagar 7.200 eu-

«És molt lleig. Hi ha gent que està molt alterada per això», diu una afectada

ros a Villa Europa per tancar l'assumpte. Però en la majoria dels casos el que se'ls sol·licitava oscil·la entre 12.000 i 25.000 euros.

Això els ha passat almenys a tres dels cinc investigadors espanyols citats com a ponents. La investigadora perseguida legalment a Espanya fins i tot va rebre una trucada d'un bufet d'advocats espanyol que actuava en nom de Villa Europa. Després, la seva situació va anar a pitjor. Ella, un científic alemany i tres de suecs van rebre comunicacions de part de tribunals dels seus respectius països.

Aquests tribunals han admès a tràmit resolucions en contra d'aquests investigadors dictades per un tribunal d'arbitratge polonès, la Pan Europejski-Sąd-Arbitrażowy (PESA).

Però el nom de PESA (gairebé idèntic al d'un tribunal d'arbitratge conegut, ESA) no els sona a juristes polonesos consultats. A més, fins fa molt poc, la web d'aquest tribunal constava com a creada per la mateixa Villa Europa, segons el portal who.is.

El cas està sembrat de detalls esperpèntics. Per exemple, quan el comitè organitzador dels congressos es va adonar de la situació i va començar a demanar explicacions a Ferensby, un membre del grup va rebre un correu electrònic d'un altre membre, que en realitat va resultar procedir d'una adreça falsa.

Antecedent el 2018

Villa Europa ja va tenir un precedent el 2018. Aquell any, va ser obligada per l'American Chemical Society a esborrar una web que tenia una adreça que en simulava una altra que pertany a aquesta societat científica dels Estats Units.

Els científics que ara són perseguits legalment esperen poder demostrar que fa tres anys van ser enganyats. A l'espera de la resolució, l'impacte en la seva carrera és fort.

A més de les despeses d'advocats, la seva confiança està sota mínims. «Hi ha gent que està molt desencisada», diu la investigadora afectada a Madrid.

Un tribunal de Madrid va admetre a tràmit una dubtosa resolució d'una entitat polonesa